

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЄЗНАВЧИХ ПОТРЕБ

Розглянуто засади створення краєзнавчого розділу веб-сайту наукової бібліотеки вищого навчального закладу та запропоноване його ресурсне наповнення.

Ключові слова: *краєзнавство, наукова бібліотека вищого навчального закладу, веб-сайт, Інтернет.*

В умовах розбудови суверенної України соціальна значущість краєзнавчої діяльності бібліотек непинно зростає. Краєзнавча діяльність – одна з пріоритетних сфер роботи як універсальних бібліотек регіонального і місцевого рівнів так і наукових бібліотек. Створюються оптимальні умови для дослідження у наукових бібліотеках ВНЗ кращих традицій українського краєзнавства у всіх його складових.

Нові можливості для вдосконалення краєзнавчої діяльності бібліотек відкриває активне впровадження комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Технологічна модернізація бібліотечної сфери України створює сприятливі умови для системного вдосконалення краєзнавчої діяльності наукових бібліотек ВНЗ, переходу від традиційної до електронної парадигми її розвитку.

Сьогодні вимагає аби бібліотеки не лише забезпечували користувачам доступ до документів через читальні зали та інформаційні бази, а надавали якомога повну та об'єктивну інформацію про склад і зміст краєзнавчих документів через відповідний комплекс науково-довідкових засобів у мережі Інтернет [2].

З огляду на те, що все активніше з'являються і розвиваються електронні сайти бібліотек та з кожним роком зростає інтерес до регіональної інформації у віддалених користувачів, то найближчим часом цілком можна спрогнозувати створення не лише краєзнавчого розділу на веб-сайтах бібліотек, а й електронної краєзнавчої бібліотеки. На нашу думку, це завдання насамперед обласних бібліотек України, які разом з науковими бібліотеками вищих навчальних закладів є центрами краєзнавчої інформації, де створені передумови для такої роботи, а саме для надання широкого доступу до краєзнавчих інформаційних ресурсів.

Прогнозується, що віддаленими користувачами краєзнавчого блоку веб-сайту бібліотеки будуть науковці, студенти, краєзнавці-дослідники, працівники архівних, бібліотечних, музейних установ, журналісти, школярі та ті, хто цікавиться інформацією про свій край.

Мета розробки розділу полягає у розкритті краєзнавчого ресурсу бібліотеки та сприятиме:

- скороченню матеріальних, фізичних, часових та інших ресурсів на задоволення інформаційних потреб;
- створенню ресурсної бази інформаційного забезпечення краєзнавчих досліджень Поділля та підвищенню якості інформування у краєзнавчому просторі;
- забезпеченню вільного, безперешкодного доступу для широкого кола користувачів до інформаційних краєзнавчих ресурсів;

- переведенню унікальних та особливо цінних документів, а згодом і всіх, в електронну форму;
- об'єднанню краєзнавців, істориків, працівників документально-інформаційних установ краю, дослідників краю, журналістів, всіх кому небайдужа історія Поділля.

Соціальна природа документа самим тісним чином пов'язана з функціями документа, що розкривають цільове призначення та соціально вироблений спосіб їх використання. Функції електронного краєзнавчого розділу визначаються його суспільно-практичним призначенням та задачами, що походять від традиційних документів [1]. Функції, що виконуватиме краєзнавчий розділ веб-сайту бібліотеки, а саме його електронний ресурс можна поділити на наступні:

- інформаційну – слугуватиме забезпеченню користувачів релевантної інформації про край;
- комунікаційну – сприятиме передачі в соціальному електронному середовищі інформації в реверсному (діалоговому) режимі;
- кумулятивну – допомагатиме накопиченню та збереженню електронних ресурсів. А саме: інформації про краєзнавчі джерела, а також образ повнотекстових документів та рідкісних, особливо цінних краєзнавчих видань, що зберігаються у фондах бібліотеки університету;
- історичну – сприятиме висвітленню та розкриття унікальних історичних джерел;
- культурно-освітню – підтримуватиме поширення інформації про історію, етнографію, культуру, сьогодення краю та ін.;
- пам'яткоохоронну – слугуватиме забезпеченню збереження рідкісних, цінних, як документів так і інших джерел у електронному вигляді та при цьому задовольнятиме інформаційні запити за допомогою даних джерел;
- оперативного доступу – сприятиме створенню та висвітленню документальних джерел з максимальною оперативністю.

Серед критеріїв добору до контенту веб-сайта бібліотеки вищого навчального закладу можна зазначити:

- електронні краєзнавчі каталоги;
- електронні бібліографічні покажчики;
- тематичні, фактографічні, персональні, адресно-довідкові БД;
- унікальні та особливо цінні краєзнавчі документи;
- видання з підвищеним попитом;
- видання, що вийшли обмеженим тиражем;
- документи, що із-за фізичного стану знаходиться на межі знищення;
- документи, що із-за умов зберігання обмежені у доступі;
- вторинні документи;
- нові документи, в основі створення яких лежать архівні дані;
- ретроспективний та поточний матеріал з періодичних видань про край;
- матеріали краєзнавчих науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів;
- документи української діаспори.

Передбачається, що краєзнавчий розділ веб-сайту бібліотеки університету складатиметься з рубрик які можуть бути сформовані за темами та(або) видами документів. Наприклад: «Фонди бібліотеки з історії національних меншин на Поділлі», «Рідкісні видання», «Персональна рубрика», «Звіти Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАНУ», «Поділля в літописних джерелах»,

«Дослідники краю», «Епістолярна спадщина», «Краєзнавча база аналітичних статей з періодичних видань, збірників» та ін. Хронологічні межі можуть бути встановлені в процесі створення та розробки краєзнавчого розділу. Необхідно передбачити можливість безпосереднього переходу до бібліотечних та архівних установ.

Натепер склалися дві основні форми організації доступу до краєзнавчої інформації на бібліотечному веб-сайті:

- а) вона представлена в єдиній БД, спорядженій відповідними пошуковими можливостями;
- б) доступна через розділ «Краєзнавча діяльність», розміщений на головній сторінці.

Через пріоритетне значення краєзнавчої діяльності наукових бібліотек вищих навчальних закладів, а також для зручності користування, краєзнавча інформація, на наш погляд, має зосереджуватися в одному місці, повинна мати на головній сторінці спеціальний вхід з детальним меню, системою рухомих і взаємних посилань. Бажано, щоб до краєзнавчого розділу було вміщено краєзнавчі ресурси (краєзнавчі БД, бібліографічні покажчики, повнотекстові публікації), а також відомості про діяльність краєзнавчого підрозділу, бібліотеки в цілому та ін.

Оскільки процес оцифрування краєзнавчих фондів бібліотек лише починається, важливо його здійснювати поступово і диференційовано на основі критерію краєзнавчої цінності документа, що поєднує в собі важливі показники. У першу чергу на мікрофільми або в цифрову форму мають переводитися найцінніші краєзнавчі і місцеві документи. Оптимальним можна вважати варіант, коли, наприклад, колекція місцевих газет і довідкових видань про край є доступною і в локальній мережі бібліотеки, і в Інтернет, і на CD-R. Бажано, щоб наукові бібліотеки вищих навчальних закладів представляли подібні краєзнавчі колекції або копії окремих цінних краєзнавчих документів на своїх веб-сайтах.

Формування стратегії розвитку краєзнавчої діяльності наукової бібліотеки ВНЗ в умовах електронного середовища є одним із чинників гармонізації дій бібліотечної установи зі зростаючими інформаційними краєзнавчими потребами користувачів. Її успішна реалізація значною мірою залежить від активної фінансової і матеріально-технічної підтримки розвитку електронного бібліотечного краєзнавства в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ларьков Н.С. Документоведение : учеб. пособие / Н.С. Ларьков. – М. : АСТ : Восток-Запад, 2006. – С. 227.
2. Литвиненко Н. Краєзнавчо-бібліографічний контент веб-сайтів бібліотек Донбасу як складова краєзнавчої електронної бібліотеки / Наталія Литвиненко // Вісник Книжкової палати. – 2009. – № 7. – С. 39–42.

Рассмотрены принципы создания краеведческого раздела веб-сайта научной библиотеки высшего учебного заведения и предложено его ресурсное наполнение.

Ключевые слова: краеведение, научная библиотека высшего учебного заведения, веб-сайт, Интернет.

Principles of creation of regional division of web site of scientific library of higher educational establishment are considered and it is offered him resource filling.

Key words: study of a particular region, scientific library of higher educational establishment, web site, Internet.

Отримано: 14.02.2013